

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพิจารณาความรับผิดในทางอาญานั้น เรื่องของเจตนาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสภาวะทางจิตใจอันสำคัญที่จะนำมาพิจารณาวินิจฉัย เพื่อที่จะลงโทษแก่บุคคลผู้กระทำความผิด การกระทำโดยพลาดนี้เป็นปัญหาหนึ่งในเรื่องของเจตนา กล่าวคือ เป็นปัญหาในหน้าที่ผู้กระทำต้องการผลของเจตนา เช่น ก.เจตนากระทำต่อ ข. แต่ผลของการกระทำพลาดไปเกิดแก่ ค. ดังนี้เห็นได้ว่า ก. รู้ว่าสิ่งที่ตนจะกระทำต่อ นั้นเป็นมนุษย์ แต่ผลของการกระทำที่ ก.ประสงค์นั้นมีได้เกิดแก่ผู้ซึ่งตนต้องการ แต่ไปเกิดกับอีกคนหนึ่งซึ่งตนมิได้ต้องการ ซึ่งในการวินิจฉัยความรับผิดของ ก. ในกรณีนี้ อาจพิจารณาได้ 2 แนวทาง คือ แนวทางแรกเมื่อ ก.ต้องการกระทำต่อ ข. ซึ่งเป็นคน และผลก็เกิดขึ้นแก่ ค. ซึ่งเป็นคนเช่นเดียวกัน ดังนี้ก็ถือว่า ก. มีเจตนากระทำต่อ ค. อันเป็นการมองเจตนาอย่างเป็นทางการหรือ แนวทางที่สอง เมื่อ ก.ต้องการกระทำต่อ ข. มิได้ต้องการกระทำต่อ ค. จึงไม่ถือว่า ก. มีเจตนากระทำต่อ ค. อันเป็นการมองเจตนาในส่วนต้องการเป็นการต้องการที่เจาะจงต่อตัววัตถุแห่งการกระทำ

สำหรับประเทศไทย ได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องการกระทำโดยพลาดเอาไว้ ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 60 ดังนี้ คือ 'ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น...' อันเป็นการวินิจฉัยปัญหาในเรื่องการกระทำโดยพลาดโดยมองเจตนาอย่างเป็นทางการ ผู้เขียนจึงต้องการศึกษาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าเหตุใดจึงบัญญัติเช่นนั้น ตลอดจนความสำคัญและความจำเป็นของบทบัญญัติมาตราดังกล่าว นอกจากนี้ผู้เขียนพบว่าเกี่ยวกับเรื่องการกระทำโดยพลาดนี้ ในทางตำราของไทยยังมิได้มีการพูดถึงแนวคิดในทางทฤษฎีมากเท่าใดนัก อีกทั้งความเห็นของนักนิติศาสตร์ยังคงมีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับหลักเกณฑ์บางประการของการกระทำโดยพลาด กล่าวคือ ในกรณีที่ผลสำเร็จแห่งความผิดได้เกิดขึ้นกับบุคคลซึ่งผู้กระทำเจตนากระทำต่อแล้ว และผลยังได้เกิดขึ้นแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไปด้วยนี้ จะถือเป็นการกระทำโดยพลาดอันอยู่ในบังคับของมาตรา 60 หรือไม่หรือเกี่ยวกับขอบเขตของบทบัญญัติมาตรา 60 ว่ามีอยู่อย่างไร เช่น ใน คำพิพากษาฎีกาที่ 917/2530 ซึ่งข้อเท็จจริงมีว่า จำเลยใช้อาวุธปืนตีศีรษะ ว. ได้รับบาดเจ็บ แต่ปืนลั่นกระสุนปืนถูก ด. ถึงแก่ความตาย และถูก ส. ได้รับบาดเจ็บ ดังนี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า กรณีนี้มีใช่ผลของการกระทำโดยพลาดไปถูก ด. และ

ส. ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 60 การที่กระสุนปืนลั่นเป็นเพราะความประมาทของจำเลย เป็นเหตุให้ ด. ตาย และ ส. ได้รับบาดเจ็บ จำเลยจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 และ 390 แต่ในทางตำราก็ได้มีการอธิบายว่าจากข้อเท็จจริงข้างต้น การที่จำเลยใช้อาวุธปืนตีศีรษะ ว. ย่อมเป็นการที่จำเลยเจตนา (ในที่นี้คือเจตนาทำร้าย) กระทำต่อบุคคลหนึ่งเมื่อผลจากการกระทำนั้นพลาดไปเกิดแก่บุคคลอื่น จำเลยย่อมจะต้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290 และ 295 ประกอบกับมาตรา 60 และในขณะเดียวกันการที่จำเลยใช้อาวุธปืนตีทำร้ายก็ถือได้ว่า จำเลยได้ประมาทด้วย เมื่อเกิดผลคือ ความตายของ ด. และการบาดเจ็บของ ส. จำเลยจึงต้องรับผิดตามมาตรา 291 และ 390 อีกด้วย

นอกจากนี้ นักนิติศาสตร์ยังมีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับการปรับใช้บทบัญญัติในมาตรา 60 ว่าสามารถปรับใช้กับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ได้ด้วยหรือไม่ กล่าวคือ การที่มาตรา 60 บัญญัติว่า 'ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป...' นั้น คำว่า 'บุคคล' จะหมายความรวมถึงสิทธิต่าง ๆ ของบุคคลด้วยหรือไม่

ดังนั้นจึงควรศึกษาถึงแนวคิดทางทฤษฎีในการวินิจฉัยปัญหาการกระทำโดยพลาดอย่างละเอียด โดยศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของการวินิจฉัยปัญหาการกระทำโดยพลาดของไทย เปรียบเทียบกับแนวคิดของประเทศต่าง ๆ ในเรื่องนี้ทั้งประเทศในระบบประมวลกฎหมายและระบบคอมมอนลอว์ว่าเป็นไปเช่นไร มีหลักเกณฑ์และขอบเขตตลอดจนมีเหตุผลอย่างไรในการวินิจฉัยปัญหาเรื่องนี้ เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และขอบเขตของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 60 ที่ถูกต้องเหมาะสมตลอดจนเจตนารมณ์ของมาตรานี้ว่ามุ่งหมายจะปรับใช้กับกลุ่มฐานความผิดใด อีกทั้งยังทำให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายเรื่องต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับการกระทำโดยพลาดด้วย

สมมติฐาน

หลักเรื่องการกระทำโดยพลาดแม้จะมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 60 แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากความเห็นของนักนิติศาสตร์ยังมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับหลักเกณฑ์บางประการ และขอบเขตตลอดจนการปรับใช้บทบัญญัติดังกล่าวกับความผิดฐานต่าง ๆ การศึกษาถึงแนวคิดทางทฤษฎีโดยละเอียดเพื่อทราบถึงเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าว ย่อมทำให้สามารถกำหนดหลักเกณฑ์และขอบเขตตลอดจนปรับใช้มาตรา 60 ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดในการวินิจฉัยปัญหา ในเรื่องการกระทำโดยพลาดของต่างประเทศว่ามีอยู่อย่างไร มีประวัติความเป็นมาเหตุผล ตลอดจนมีหลักเกณฑ์และขอบเขตอย่างไร โดยศึกษาถึงแนวคิดของประเทศต่าง ๆ ในระบบประมวลกฎหมาย และระบบ Common Law
2. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดในการวินิจฉัยปัญหา ในเรื่องการกระทำโดยพลาดของไทยตั้งแต่อดีตจนกระทั่งมีบทบัญญัติในมาตรา 60 ว่าเป็นอย่างไร และผู้ใช้กฎหมายได้ปรับใช้กฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นไปในแนวทางอย่างไร
3. เพื่อศึกษาถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการมีบทบัญญัติมาตรา 60 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ตลอดจนการปรับใช้มาตรานี้กับฐานความผิดต่าง ๆ
4. เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์และขอบเขตตลอดจนเจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรา 60

ขอบเขตการศึกษา

1. ศึกษาถึงแนวคิดในการวินิจฉัยปัญหาความรับผิดชอบในการกระทำโดยพลาด ตลอดจนหลักเกณฑ์ และขอบเขตของประเทศต่าง ๆ ในระบบประมวลกฎหมาย และระบบ Common Law
2. ศึกษาประวัติ ความเป็นมา และแนวความคิดในการวินิจฉัยปัญหาในเรื่องการกระทำโดยพลาดของประเทศไทย ตั้งแต่ก่อนมีบทบัญญัติในเรื่องนี้ จนกระทั่งปัจจุบัน ว่ามีอยู่อย่างไร และการปรับใช้หลักกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นไปอย่างไร โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบแสดงหลักเกณฑ์ และขอบเขตของการวินิจฉัยปัญหาตามแนวทางของประเทศ ในระบบประมวลกฎหมาย และระบบ Common Law
3. วิเคราะห์ถึงความสำคัญและความจำเป็นของบทบัญญัติในมาตรา 60 ตลอดจนเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าวว่ามุ่งปรับใช้กับกลุ่มฐานความผิดใด

วิธีการศึกษาวิจัย

วิจัยเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ คำบรรยายกฎหมายตลอดทั้งตัวบทกฎหมาย และคำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้อง ทั้งของไทยและของต่างประเทศแล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบหาข้อสรุป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวความคิดในการวินิจฉัยปัญหาในเรื่องการกระทำโดยพลาดที่มีอยู่แตกต่างกันของประเทศต่าง ๆ ทั้งในระบบประมวลกฎหมาย และระบบ Common Law อย่างละเอียดลึกซึ้ง
2. ทำให้ทราบประวัติความเป็นมา และแนวความคิดตลอดจนหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยปัญหาในเรื่องการกระทำโดยพลาดของไทยว่ามีอยู่อย่างไร หรือเป็นไปในแนวทางใด
3. ทำให้ทราบถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการมีบทบัญญัติมาตรา 60 แห่งประมวล กฎหมายอาญา ตลอดจนเจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรานี้ว่ามุ่งปรับใช้กับกลุ่มฐานความผิดใด
4. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และขอบเขตของบทบัญญัติในมาตรา 60 ที่ถูกต้องและชัดเจน
5. ทำให้การศึกษาถึงทฤษฎี และแนวความคิดในการวินิจฉัยปัญหาในเรื่องการกระทำโดยพลาดในประเทศไทยกว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป